

Цивільний процес України
Викладач: к.ю.н. Терех О.А.

Тема 1. Позов: поняття та зміст

Позов – це матеріально-правова вимога позивача до відповідача, звернена через суд, про захист його прав, свобод та інтересів.

Елементи позову (складові частини позову):

- *предмет* – матеріально-правова вимога позивача до відповідача, звернена через суд;
- *підстави* – юридичні факти, якими позивач обґрунтовує свої вимоги;
- *сторони* – позивач і відповідач.

Тотожними визнаються позови у яких співпадають всі три елементи: між тими самим сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав.

Види позовів:

- *за процесуально-правовою ознакою:*
 - про визнання – встановлення наявності або відсутності спірних правовідносин;
 - про присудження – зобов'язання відповідача вчинити певні дії на користь позивача або утриматися від вчинення дій;
 - перетворювальні – виникнення, зміна або припинення спірного правовідношення за допомогою судового рішення.
- *за матеріально-правовою ознакою:*
 - трудові;
 - земельні;
 - сімейні;
 - житлові та інші.
- *за оцінкою предмета спору:*
 - майнові;
 - не майнові.
- *за суб'єктивним складом:*
 - індивідуальні;
 - групові.
- **Право на позов** – це єдине матеріальне і процесуальне поняття, яке має матеріальний зміст і процесуальну форму і складається з:
 - ✓ права на пред'явлення позову (процесуальна складова);
 - ✓ права на задоволення позову (матеріальна складова).
- ✚ **Право на пред'явлення позову** є складовою частиною права на звернення до суду за судовим захистом, суб'єктивним цивільним процесуальним правом, що виникає в особи у випадку порушення, невизнання або оспорювання її прав, свобод чи інтересів. Для реалізації цього права необхідною є наявність або відсутність певних передумов, які б свідчили про те, що особа, яка звертається до суду може бути позивачем у справі, а справа може розглядатися судом в порядку цивільного

судочинства. Такі передумови називають *передумовами права на пред'явлення позову*.

Передумови права на пред'явлення позову поділяються на:

- ✓ *загальні* (характерні для всіх категорій цивільних справ):
 - дотримання цивільної юрисдикції;
 - процесуальна дієздатність заявника;
 - відсутність такого, що набрало законної сили, рішення чи ухвали суду про закриття провадження у справі між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав;
 - відсутність у провадженні того чи іншого суду справи між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав;
 - допустимість правонаступництва у спірних правовідносинах після смерті фізичної особи, а також у зв'язку із припиненням юридичної особи, які є однією із сторін у справі;
 - інші.
- ✓ *спеціальні* – залежать від конкретної категорії справ (наприклад, у справах про поновлення на роботі спеціальною передумовою права на пред'явлення позову є дотримання місячного строку на звернення до суду).

Тема 2. Забезпечення позову

Забезпечення позову – це процесуальні заходи, які можуть бути застосовані судом за заявою учасника справи як до пред'явлення позову, так і на будь-якій стадії розгляду справи, якщо невжиття таких заходів може істотно ускладнити чи унеможливити виконання рішення суду або ефективний захист, або поновлення порушених або оспорюваних прав або інтересів позивача, за захистом яких він звернувся або має намір звернутися до суду.

Види забезпечення позову:

- ✓ накладення арешту на майно та (або) грошові кошти, що належать або підлягають передачі або сплаті відповідачеві і знаходяться у нього чи в інших осіб;
- ✓ накладення арешту на активи, які є предметом спору, чи інші активи відповідача, які відповідають їх вартості, у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави;
- ✓ заборонаю вчиняти певні дії;
- ✓ встановленням обов'язку вчинити певні дії, у разі, якщо спір виник з сімейних правовідносин;
- ✓ заборонаю іншим особам вчиняти дії щодо предмета спору або здійснювати платежі, або передавати майно відповідачеві чи виконувати щодо нього інші зобов'язання;
- ✓ зупиненням продажу арештованого майна, якщо подано позов про визнання права власності на це майно і про зняття з нього арешту;

- ✓ зупиненням стягнення на підставі виконавчого документа, який оскаржується боржником у судовому порядку;
- ✓ зупиненням митного оформлення товарів чи предметів;
- ✓ арештом морського судна, що здійснюється для забезпечення морської вимоги;
- ✓ іншими заходами у випадках, передбачених законами, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою.

Особливості:

- ✓ суд може застосувати кілька видів забезпечення позову;
- ✓ заходи забезпечення позову мають бути співмірними із заявленими позивачем вимогами;
- ✓ заяви про забезпечення позову подається у письмовій формі;
- ✓ заява може бути подана до пред'явлення позову або на будь-якій стадії розгляду справи;
- ✓ якщо заява подається до пред'явлення позову, то позовна заява повинна бути подана протягом 10 днів, а у разі подання заяви про арешт морського судна – 30 днів з дня постановлення ухвали про забезпечення позову;
- ✓ заява розглядається судом не пізніше 2 днів з дня її надходження без повідомлення учасників справи;
- ✓ суд може забезпечити позов повністю або частково;
- ✓ про забезпечення позову або про відмову у забезпеченні позову суд постановляє ухвалу;
- ✓ оскарження ухвали про забезпечення позову не зупиняє її виконання, а також не перешкоджає подальшому розгляду справи;
- ✓ оскарження ухвали про скасування забезпечення позову або про заміну одного виду забезпечення іншим зупиняє виконання цієї ухвали.

Зустрічне забезпечення – це вимога суду забезпечити відшкодування збитків відповідача, які можуть бути спричинені забезпеченням позову, пред'явлена до особи, яка звернулася із заявою про забезпечення позову.

Особливості:

- ✓ застосовується тільки у випадку забезпечення позову;
- ✓ здійснюється шляхом внесення на депозитний рахунок суду грошових коштів у розмірі, визначеному судом, надання гарантії банку, поруки або іншого фінансового забезпечення на визначену судом суму та від погодженої судом особи, щодо фінансової спроможності якої суд не має сумнівів;
- ✓ заходи зустрічного забезпечення мають бути співмірними із заходами забезпечення позову;
- ✓ строк надання зустрічного забезпечення визначається судом та не може перевищувати 10 днів з дня постановлення ухвали про забезпечення позову або ухвали про зустрічне забезпечення.

Тема 3. Позовне провадження

3.1. Поняття та ознаки позовного провадження

Провадження – це врегульований ЦПК України порядок розгляду і вирішення, об'єднаних за певними юридичними ознаками груп цивільних справ у суді першої інстанції.

Види:

➤ *наказне провадження* – призначене для розгляду справ за заявами про стягнення грошових сум незначного розміру, щодо яких відсутній спір про право або про його наявність заявнику невідомо;

➤ *окреме провадження* – призначене для розгляду справ про підтвердження наявності або відсутності юридичних фактів, що мають значення для охорони прав та інтересів особи або створення умов для здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав або підтвердження наявності чи відсутності неоспорюваних прав;

➤ *позовне провадження* – фундаментальне провадження, яке відображає сутність цивільного судочинства.

Ознаки позовного провадження:

- наявність спору про право;
- наявність сторін з протилежними інтересами;
- засобом відкриття провадження у справі є позов, тобто матеріально-правова вимога позивача до відповідача;
- носить змагальний характер;
- предметом спору виступає порушене, оспорюване чи невизнане право або охоронюваний законом інтерес.

Види позовного провадження:

- *загальне* – призначене для розгляду справ, які через складність або інші обставини недоцільно розглядати у спрощеному позовному провадженні;

- *спрощене* – призначене для розгляду малозначних справ, справ, що виникають з трудових правовідносин, справ незначної складності та інших справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення справи.

Стадії розгляду справи в порядку загального позовного провадження:

1. подання позовної заяви до суду першої інстанції;
2. відкриття провадження у справі;
- 2.1. врегулювання спору за участю судді (факультативна стадія);
3. підготовче провадження;
- 3.1. підготовче засідання;
4. розгляд справи по суті;
5. апеляційне оскарження (факультативна стадія);
6. касаційне оскарження (факультативна стадія);
7. перегляд за нововиявленими або виключними обставинами (факультативна стадія).

3.2. Письмові заяви учасників

Види письмових заяв учасників:

- заяви по суті справи;
- заяви з процесуальних питань.

При розгляді справи судом у порядку позовного провадження учасники справи викладають письмово свої вимоги, заперечення, аргументи, пояснення, міркування щодо предмета спору *виключно у заявах по суті справи*.

Заяви по суті справи:

- позовна заява;
- відзив на позовну заяву;
- відповідь на відзив;
- заперечення;
- пояснення третьої особи щодо позову або відзиву.

Подання заяв по суті є *правом учасників справи*. Суд може зобов'язати лише державний орган чи орган місцевого самоврядування подати відповідну заяву по суті (окрім позовної заяви).

❖ Позовна заява – це заява у якій позивач викладає свої вимоги щодо предмета спору та їх обґрунтування.

Особливості:

- ✓ письмова форма;
- ✓ зміст заяви визначено в ч. 3 ст. 175 ЦПК України;
- ✓ якщо позов підлягає грошовій оцінці, зазначається ціна позову;
- ✓ підписується позивачем, його представником або іншою особою, якій законом надано право звертатися до суду в інтересах іншої особи;
- ✓ до заяви повинні додаватися документи, квитанція про сплату судового збору (або документ, який звільняє особу від сплати), якщо позовну заяву подає представник, то додається документ, що підтверджує повноваження представника;
- ✓ до заяви також додаються її копії та копії всіх документів, що додаються до неї, відповідно до кількості відповідачів та третіх осіб.

❖ Відзив – це заява, у якій відповідач викладає заперечення проти позову.

Особливості:

- ✓ письмова форма;
- ✓ зміст відзиву визначено в ч. 3 ст. 178 ЦПК України;
- ✓ підписується відповідачем або його представником;
- ✓ якщо представник подає відзив, то додає документ, що підтверджує його повноваження;
- ✓ до відзиву також додаються докази, якими відповідач обґрунтовує свої заперечення;
- ✓ відзив подається в строк, встановлений судом, який не може бути меншим 15 днів з дня вручення ухвали про відкриття провадження;

✓ копія відзиву та доданих до нього документів одночасно надсилається (надається) до суду та іншим учасникам справи;

✓ у разі ненадання відзиву без поважних причин суд вирішує справу за наявними матеріалами.

❖ Відповідь на відзив – це заява, у якій позивач викладає свої пояснення, міркування і аргументи щодо наведених відповідачем у відзиві заперечень і мотиви їх визнання або відхилення.

Особливості:

✓ письмова форма;

✓ зміст відповіді на відзив визначений в ч. 3 ст. 178 ЦПК України;

✓ підписується позивачем або його представником;

✓ якщо представник подає відзив, то додає документ, що підтверджує його повноваження;

✓ до відповіді на відзив також додаються докази, якими позивач обґрунтовує свої пояснення;

✓ копія відзиву та доданих до нього документів одночасно надсилається (надається) до суду та іншим учасникам справи;

✓ подається в строк, встановлений судом.

❖ Заперечення – це заява, у якій відповідач викладає свої пояснення, міркування і аргументи щодо наведених позивачем у відповіді на відзив пояснень, міркувань і аргументів і мотиви їх визнання або відхилення.

Особливості:

✓ письмова форма;

✓ підписується відповідачем або представником;

✓ якщо представник подає заперечення, то додає документ, що підтверджує його повноваження;

✓ до заперечення також додаються докази, якими відповідач обґрунтовує свої пояснення;

✓ копія заперечення та доданих до нього документів одночасно надсилається (надається) до суду та іншим учасникам справи;

✓ подається в строк, встановлений судом.

❖ Пояснення третьої особи щодо позову або відзиву – це заява, у якій третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, викладає свої аргументи і міркування на підтримку або заперечення проти позову.

Особливості:

✓ письмова форма;

✓ підписуються третьою особою або представником;

✓ якщо представник подає пояснення, то додає документ, що підтверджує його повноваження;

✓ до пояснення також додаються докази, якими третя особа обґрунтовує свої пояснення;

✓ копія пояснення та доданих до нього документів одночасно надсилається (надається) до суду та іншим учасникам справи;

✓ подається в строк, встановлений судом.

Письмовими заявами також є:

• *зустрічний позов:*

- пред'являється відповідачем у строк для подання відзиву (встановлений судом, який не може бути меншим 15 днів з дня вручення ухвали про відкриття провадження);

- приймається до спільного розгляду з первісним, якщо обидва позови є взаємопов'язаними і спільний їх розгляд є доцільним, тобто в разі, якщо вони виникають з одних правовідносин або коли задоволення зустрічного позову може виключити повністю або частково задоволення первісного;

- застосовуються ті ж правила, що і до позовної заяви;

• *позов третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору* (застосовуються ті ж правила, що і до зустрічного позову).

Заяви з процесуальних питань – це заяви, у яких при розгляді справи судом учасники справи викладають свої вимоги, заперечення, аргументи, пояснення, міркування щодо процесуальних питань.

Види:

- заява;

- клопотання;

- заперечення.

Особливості:

✓ форма усна або письмова (в деяких випадках, встановлених ЦПК України лише письмова);

✓ зміст заяви, клопотання, заперечення визначений в ч. 1 ст. 183 ЦПК України, вказується: зміст питання, яке має бути розглянуто судом, підстави заяви (клопотання, заперечення);

✓ якщо письмову заяву, клопотання, заперечення подано без дотримання вимог, суд повертає її заявнику без розгляду.

3.3. Відкриття провадження у справі

Позов пред'являється шляхом подання позовної заяви до суду першої інстанції, де вона реєструється та не пізніше наступного дня передається судді.

За результатами розгляду позовної заяви суддя може прийняти одне з таких рішень:

1) залишити позовну заяву без руху:

Строк розгляду – протягом 5 днів з дня надходження до суду позовної заяви.

Підстави:

✓ недотримання змісту позовної заяви (ст. 175 ЦПК України);

✓ не додано необхідні документи (ст. 177 ЦПК України);

✓ не сплачено або не в повному обсязі сплачено судовий збір;

✓ якщо на момент відкриття провадження у справі, відповідна сума судового збору не зарахована до спеціального фонду державного бюджету.

Строк для усунення недоліків – зазначається в ухвалі, не може перевищувати 10 днів з дня вручення ухвали про залишення без руху.

Наслідки:

✓ якщо позивач усуне недоліки у наданий судом строк, заява вважається поданою в первісний день подання її до суду;

✓ якщо позивач не усуне недоліки у наданий судом строк, заява вважається неподаною і повертається позивачеві.

2) повернення заяви:

Строк розгляду – не пізніше 5 днів з дня надходження заяви або з дня закінчення строку на усунення недоліків.

Підстави:

✓ заяву подано особою, яка не має процесуальної дієздатності, не підписано або підписано особою, яка не має права її підписувати, або особою, посадове становище якої не вказано;

✓ порушено правила об'єднання позовних вимог;

✓ до постановлення ухвали про відкриття провадження у справі від позивача надійшла заява про врегулювання спору або заява про відкликання позовної заяви;

✓ відсутні підстави для звернення прокурора до суду в інтересах держави або для звернення до суду особи, якій законом надано право звертатися до суду в інтересах іншої особи;

✓ подана заява про розірвання шлюбу під час вагітності дружини або до досягнення дитиною одного року без дотримання вимог, встановлених Сімейним кодексом України;

✓ позивачем подано до цього самого суду інший позов (позови) до цього самого відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з однакових підстав і щодо такого позову (позовів) на час вирішення питання про відкриття провадження у справі, що розглядається, не постановлена ухвала про відкриття або відмову у відкритті провадження у справі, повернення позовної заяви або залишення позову без розгляду;

✓ до заяви не додано доказів про вжиття заходів досудового врегулювання спору у випадку, коли такі заходи є обов'язковими.

Наслідки:

✓ повернення позовної заяви не перешкоджає повторному зверненню із заявою до суду, якщо перестануть існувати обставини, що стали підставою для повернення заяви.

3) відмова у відкритті провадження:

Строк розгляду – не пізніше 5 днів з дня надходження до суду позовної заяви.

Підстави:

- ✓ заява не підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства;
- ✓ є таке, що набрало законної сили, рішення чи ухвала суду про закриття провадження у справі між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав, або є судовий наказ, що набрав законної сили, за тими самими вимогами;
- ✓ у провадженні цього чи іншого суду є справа зі спору між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав;
- ✓ є рішення третейського суду, прийняте в межах його компетенції, щодо спору між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав, за винятком випадків, коли суд відмовив у видачі виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду або скасував рішення третейського суду і розгляд справи в тому самому третейському суді виявився неможливим;
- ✓ є рішення суду іноземної держави, визнане Україною в установленому законом порядку, щодо спору між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав;
- ✓ настала смерть фізичної особи або оголошено її померлою чи припинено юридичну особу, які звернулися із позовною заявою або до яких пред'явлено позов, якщо спірні правовідносини не допускають правонаступництва.

Наслідки:

- ✓ перешкоджає повторному зверненню з тотожною позовною заявою.

4) відкриття провадження у справі:

Строк розгляду – протягом 5 днів з дня надходження позовної заяви або заяви про усунення недоліків.

Підстави:

- ✓ при відсутності підстав для залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви чи відмови у відкритті провадження у справі.

Наслідки:

- ✓ суд постановляє ухвалу про прийняття позовної заяви до розгляду та відкриття провадження у справі;
- ✓ зміст ухвали визначений ч. 2 ст. 187 ЦПК України.

Об'єднання і роз'єднання позовів: в одній позовній заяві може бути об'єднано декілька вимог, пов'язаних між собою підставою виникнення або поданими доказами, основні та похідні (залежать від задоволення основної вимоги) позовні вимоги.

Суд за власною ініціативою або за клопотанням учасника справи може *об'єднати* в одне провадження декілька справ за позовами:

- 1) одного й того ж самого позивача до одного й того ж самого відповідача;
- 2) одного й того ж самого позивача до різних відповідачів;
- 3) різних позивачів до одного й того ж відповідача.

Строк – до початку підготовчого засідання, а у спрощеному позовному провадженні – до початку розгляду справи по суті у кожній із справ.

Роз'єднання позовів (виділення однієї або декількох об'єднаних вимог в самостійне провадження): за ініціативою суду або за клопотанням учасника справи.

Строк – до початку розгляду справи по суті.

3.4. Врегулювання спору за участю судді

Врегулювання спору за участю судді – це спрямована суддею на досягнення сторонами справи мирного врегулювання спору, процедура, яка проводиться виключно за згодою сторін до початку розгляду справи по суті.

Не допускається проведення врегулювання спору за участю судді у разі, якщо у справу вступила третя особа, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору.

Порядок проведення врегулювання спору за участю судді:

1) про проведення процедури суд постановляє ухвалу, якою одночасно зупиняє провадження у справі;

2) проведення врегулювання спору за участю судді здійснюється у формі спільних та (або) закритих нарад. Спільні наради проводяться за участю обох сторін, їх представників та судді, а закриті наради проводяться за ініціативою судді з кожною із сторін окремо;

3) суддя роз'яснює сторонам мету, порядок проведення врегулювання спору за участю судді, права та обов'язки сторін, з'ясовує підстави та предмет позову, підстави заперечень, роз'яснює сторонам предмет доказування по категорії спору, який розглядається, пропонує сторонам надати пропозиції щодо шляхів мирного врегулювання спору та здійснює інші дії, спрямовані на мирне врегулювання сторонами спору;

4) під час врегулювання спору суддя не має права надавати сторонам юридичні поради та рекомендації, надавати оцінку доказів у справі;

5) інформація, отримана будь-якою із сторін, а також суддею під час врегулювання спору, є конфіденційною. Під час проведення врегулювання протокол наради не ведеться та не здійснюється фіксування технічними засобами;

6) врегулювання спору за участю судді проводиться протягом розумного строку, але не більше 30 днів з дня постановлення ухвали про його проведення. Строк продовженню не підлягає.

Врегулювання спору за участю судді припиняється:

1) у разі подання стороною заяви про припинення врегулювання спору за участю судді;

2) у разі закінчення строку врегулювання спору за участю судді;

3) за ініціативою судді у разі затягування врегулювання спору будь-якою із сторін;

4) у разі укладення сторонами мирової угоди та звернення до суду із заявою про її затвердження або звернення позивача до суду із заявою про залишення позовної заяви без розгляду, або в разі відмови позивача від позову чи визнання позову відповідачем.

Про припинення врегулювання спору за участю судді постановляється ухвала, яка не підлягає оскарженню. Одночасно суддя вирішує питання про поновлення провадження у справі.

Відповідно до ч. 2 ст. 37 ЦПК України суддя, який брав участь у врегулюванні спору не може брати участі в розгляді цієї справи по суті або перегляді будь-якого ухваленого в ній судового рішення.

3.5. Підготовче провадження

Строк – протягом 60 днів з дня відкриття провадження у справі. У виняткових випадках може бути продовжено на 30 днів.

Починається даний етап відкриттям провадження у справі, закінчується – закриттям підготовчого засідання.

Завдання:

- ✓ визначення предмету спору та характер спірних правовідносин, позовних вимог та складу учасників судового процесу;
- ✓ з'ясування заперечень проти позовних вимог;
- ✓ визначення предмету доказування та зібрання відповідних доказів;
- ✓ вирішення відводів;
- ✓ визначення порядку розгляду справи.

Підготовче засідання:

- проводиться у кожній справі, яка розглядається за правилами загального позовного провадження;
- мета – виконання завдань підготовчого провадження;
- дата і час проведення призначається суддею, але не пізніше ніж через 30 днів з дня відкриття провадження у справі;
- проводиться з повідомленням учасників справи;
- проводиться за правилами, встановленими для розгляду справи по суті, з урахуванням особливостей підготовчого засідання;
- *за результатами розгляду справи суд постановляє ухвалу про:*
 - залишення позовної заяви без розгляду;
 - закриття провадження у справі;
 - закриття підготовчого провадження та призначення справи до судового розгляду по суті.

Врегулювання спору за участю судді:

- ✓ проводиться за згодою сторін до початку розгляду справи по суті;
- ✓ не допускається, якщо у справу вступила третя особа, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору;

- ✓ ухвала про проведення процедури врегулювання спору за участю судді зупиняє провадження у справі;
- ✓ проводиться у формі спільних та (або) закритих нарад;
- ✓ суддя роз'яснює сторонам предмет доказування, пропонує сторонам надати пропозиції щодо мирного врегулювання спору, може запропонувати шлях мирного врегулювання спору та інше;
- ✓ суддя не має права надавати сторонам юридичні поради та рекомендації, надавати оцінку доказам у справі;
- ✓ інформація, отримана під час врегулювання спору є конфіденційною;
- ✓ врегулювання проводиться протягом розумного строку, але не більше 30 днів з дня постановлення ухвали про його проведення; строк продовженню не підлягає;
- ✓ якщо спір не було вирішено, провадження у справі поновлюється і справа передається на розгляд іншому судді.

3.6. Розгляд справи по суті. Фіксування судового процесу.

Розгляд справи по суті – це центральна стадія провадження у справі, завданням якого є розгляд та вирішення спору на підставі зібраних у підготовчому провадженні матеріалів, а також розподіл судових витрат.

Суд має розпочати розгляд справи по суті не пізніше ніж через 60 днів з дня відкриття провадження у справі, а у випадку продовження строку підготовчого провадження – не пізніше наступного дня з дня закінчення такого строку.

Суд розглядає справу по суті протягом 30 днів з дня початку розгляду справи по суті.

На даній стадії реалізується принцип безпосередності. Так, відповідно до ст. 213 ЦПК суд під час розгляду справи повинен безпосередньо дослідити докази у справі.

Справа розглядається одним і тим самим складом суду. У разі заміни одного із суддів під час судового розгляду справа розглядається спочатку.

Етапи судового розгляду:

- 1) Відкриття розгляду справи
- 2) З'ясування обставин справи та дослідження доказів
- 3) Судові дебати та ухвалення судового рішення.

Розгляд справи відбувається в судовому засіданні.

Про місце, дату і час судового засідання суд повідомляє учасників справи.

Одними із основних засад цивільного судочинства є його гласність та відкритість, ***повне фіксування технічними засобами.***

Фіксування процесу – це повний запис судового засідання за допомогою відео- та (або) звукозаписувального технічного засобу в порядку, передбаченому Положенням про Єдину інформаційно-телекомунікаційну систему, що здійснюється судом.

Відповідно до ст. 247 ЦПК суд під час розгляду справи в судовому засіданні здійснює повне фіксування його перебігу за допомогою відео та (або) звукозаписувального технічного засобу в порядку, передбаченому Положенням про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему.

Завершення провадження у справі відбувається:

- 1) шляхом ухвалення рішення по суті справи;
- 2) без ухвалення рішення по суті справи шляхом:
 - закриття провадження у справі;
 - залишення позову без розгляду;
 - зупинення провадження у справі (носить тимчасовий характер).

3.7. Розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження

Спрощене позовне провадження – це підвид позовного провадження,

в порядку якого розглядається окрема категорія спорів для яких пріоритетним є їх швидкий розгляд і вирішення.

Ознаки спрощеного позовного провадження:

- скорочені строки розгляду справи;
- відсутність стадії підготовчого провадження;
- розгляд справи, за загальним правилом, у порядку письмового провадження, тобто без повідомлення (виклику) учасників;
- відсутність судових дебатів;
- неможливість розгляду зустрічного позову;
- обмежена можливість касаційного оскарження справ, які розглядаються в порядку спрощеного позовного провадження.

У порядку спрощеного позовного провадження розглядаються справи:

- 1) малозначні справи;
- 2) що виникають з трудових відносин;
- 3) про надання судом дозволу на тимчасовий виїзд дитини за межі України тому з батьків, хто проживає окремо від дитини, у якого відсутня заборгованість зі сплати аліментів та якому відмовлено другим із батьків у наданні нотаріально посвідченої згоди на такий виїзд;
- 4) справи незначної складності та інші справи, для яких пріоритетним є швидке їх вирішення.

Малозначними справами, відповідно до ч. 6 ст. 19 ЦПК України є: (звернути УВАГУ!!! на рішення КСУ від 22.11.2023)

- 1) справи, у яких ціна позову не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
- 2) справи незначної складності, визнані судом малозначними, крім справ, які підлягають розгляду лише за правилами загального позовного провадження, та справ, ціна позову в яких перевищує двісті п'ятдесят розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
- 3) справи про стягнення аліментів, збільшення їх розміру, оплату додаткових витрат на дитину, стягнення неустойки (пені) за прострочення

сплати аліментів, індексацію аліментів, зміну способу їх стягнення, якщо такі вимоги не пов'язані із встановленням чи оспорюванням батьківства (материнства);

4) справи про розірвання шлюбу;

5) справи про захист прав споживачів, ціна позову в яких не перевищує двохсот п'ятдесяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

У порядку спрощеного позовного провадження може бути розглянута будь-яка інша справа, віднесена до юрисдикції суду, за винятком справ, зазначених у ч. 4 ст. 274 ЦПК України.

При вирішенні питання про розгляд справи в порядку спрощеного або загального позовного провадження суд враховує:

1) ціну позову;

2) значення справи для сторін;

3) обраний позивачем спосіб захисту;

4) категорію та складність справи;

5) обсяг та характер доказів у справі, в тому числі чи потрібно у справі призначити експертизу, викликати свідків тощо;

6) кількість сторін та інших учасників справи;

7) чи становить розгляд справи значний суспільний інтерес;

8) думку сторін щодо необхідності розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження.

В порядку спрощеного позовного провадження не можуть бути розглянуті справи у спорах:

1) що виникають з сімейних відносин, крім спорів про стягнення аліментів, збільшення їх розміру, оплату додаткових витрат на дитину, стягнення неустойки (пені) за прострочення сплати аліментів, індексацію аліментів, зміну способу їх стягнення, розірвання шлюбу та поділ майна подружжя;

2) щодо спадкування;

3) щодо приватизації державного житлового фонду;

4) щодо визнання необґрунтованими активів та їх витребування відповідно до ст. 290-292 ЦПК України;

5) в яких ціна позову перевищує двісті п'ятдесят розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;

6) інші вимоги, об'єднані з вимогами у спорах, вказаних у пунктах 1-5 цієї частини.

Суд відмовляє у розгляді справи за правилами спрощеного позовного провадження або постановляє ухвалу про розгляд справи за правилами загального позовного провадження, якщо після прийняття судом до розгляду заяви позивача про збільшення розміру позовних вимог або зміни предмета позову відповідна справа не може бути розглянута за правилами спрощеного позовного провадження.

Суд розглядає справи у порядку спрощеного позовного провадження протягом розумного строку, але не більше шістдесяти днів з дня відкриття провадження у справі.

Клопотання позивача про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження подається у письмовій формі одночасно з поданням позовної заяви або може міститися у ній. Таке клопотання має стосуватися розгляду в порядку спрощеного позовного провадження всієї справи і не може стосуватися лише певної частини позовних вимог, інакше суд не приймає його до розгляду, про що зазначає в ухвалі про відкриття провадження у справі.

Питання про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження суд вирішує в ухвалі про відкриття провадження у справі.

Повноваження суду за наслідками розгляду клопотання позивача:

1) задовольнити клопотання та визначити строк відповідачу для подання заяви із запереченнями щодо розгляду справи в порядку спрощеного позовного провадження;

2) відмовити в задоволенні клопотання та розглянути справу за правилами загального позовного провадження.

Якщо суд за результатами розгляду клопотання позивача дійде висновку про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження, він зазначає про це в ухвалі про відкриття провадження у справі.

Якщо відповідач в установленій судом строк подасть заяву із запереченнями проти розгляду справи в порядку спрощеного позовного провадження, суд залежно від обґрунтованості заперечень відповідача постановляє ухвалу про:

1) залишення заяви відповідача без задоволення;

2) розгляд справи за правилами загального позовного провадження та заміну засідання для розгляду справи по суті підготовчим засіданням.

Якщо відповідач не подасть у встановлений судом строк такі заперечення, він має право ініціювати перехід до розгляду справи за правилами загального позовного провадження лише у випадку, якщо доведе, що пропустив строк з поважних причин.

Якщо суд вирішив розглянути справу в порядку спрощеного позовного провадження, але в подальшому постановив ухвалу про розгляд справи за правилами загального позовного провадження, розгляд справи починається зі стадії відкриття провадження у справі. У такому випадку повернення до розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження не допускається.

Особливості подання заяв по суті справи у спрощеному позовному провадженні:

1) Відзив подається протягом п'ятнадцяти днів із дня вручення ухвали про відкриття провадження у справі;

2) Позивач має право подати до суду відповідь на відзив, а відповідач - заперечення протягом строків, встановлених судом в ухвалі про відкриття провадження у справі.

3) Треті особи мають право подати пояснення щодо позову в строк, встановлений судом в ухвалі про відкриття провадження у справі, а щодо відзиву - протягом десяти днів із дня його отримання.

Особливості розгляду справи у порядку спрощеного позовного провадження:

- розгляд справи у порядку спрощеного позовного провадження здійснюється судом за правилами, встановленими ЦПК України для розгляду справи в порядку загального позовного провадження, з особливостями, визначеними у главі 10 (Розгляд справ у порядку спрощеного провадження);

- розгляд справи по суті в порядку спрощеного провадження починається з відкриття першого судового засідання або через тридцять днів з дня відкриття провадження у справі, якщо судове засідання не проводиться;

- підготовче засідання при розгляді справи у порядку спрощеного провадження не проводиться;

- перше судове засідання у справі проводиться не пізніше тридцяти днів з дня відкриття провадження у справі. За клопотанням сторони суд може відкласти розгляд справи з метою надання додаткового часу для подання відповіді на відзив та (або) заперечення, якщо вони не подані до першого судового засідання з поважних причин;

- суд розглядає справу в порядку спрощеного позовного провадження без повідомлення сторін за наявними у справі матеріалами, за відсутності клопотання будь-якої зі сторін про інше. За клопотанням однієї із сторін або з власної ініціативи суду розгляд справи проводиться в судовому засіданні з повідомленням (викликом) сторін.

Суд може відмовити в задоволенні клопотання сторони про розгляд справи в судовому засіданні з повідомленням сторін за одночасного існування таких умов:

1) предметом позову є стягнення грошової суми, розмір якої не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;

2) характер спірних правовідносин та предмет доказування у справі не вимагають проведення судового засідання з повідомленням сторін для повного та всебічного встановлення обставин справи.

Клопотання про розгляд справи у судовому засіданні з повідомленням сторін відповідач має подати в строк для подання відзиву, а позивач - разом з позовом або не пізніше п'яти днів з дня отримання відзиву.

При розгляді справи у порядку спрощеного провадження суд досліджує докази і письмові пояснення, викладені у заявах по суті справи, а у випадку розгляду справи з повідомленням (викликом) учасників справи

- також заслуховує їх усні пояснення та показання свідків. Судові дебати не проводяться.

Ухвалення рішення суду відбувається відповідно до загальних положень.

Оскарження рішень, що були ухвалені в спрощеному позовному провадженні, теж відбувається з певними особливостями.

Апеляційні скарги на рішення суду у справах з ціною позову менше ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, крім тих, які не підлягають розгляду в порядку спрощеного позовного провадження, розглядаються судом апеляційної інстанції без повідомлення учасників справи (ч. 1 ст. 369 ЦПК України).

Обов'язковою підставою для скасування рішення суду першої інстанції, окрім іншого, є порушення норм процесуального права, яке полягає в тому, що суд розглянув в порядку спрощеного позовного провадження справу, яка підлягала розгляду за правилами загального позовного провадження (п. 7 ч. 3 ст. 376 ЦПК України).

3.8. Відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем

Позивач може відмовитися від позову, а відповідач - визнати позов на будь-якій стадії провадження у справі, зазначивши про це в заяві по суті справи або в окремій письмовій заяві.

До ухвалення судового рішення у зв'язку з відмовою позивача від позову або визнанням позову відповідачем суд роз'яснює сторонам наслідки відповідних процесуальних дій, перевіряє, чи не обмежений представник відповідної сторони у повноваженнях на їх вчинення.

У разі відмови позивача від позову суд постановляє ухвалу про закриття провадження у справі. У разі визнання відповідачем позову суд за наявності для того законних підстав ухвалює рішення про задоволення позову.

Якщо визнання відповідачем позову суперечить закону або порушує права, свободи чи інтереси інших осіб, суд постановляє ухвалу про відмову у прийнятті визнання відповідачем позову і продовжує судовий розгляд. Також, суд не приймає відмову позивача від позову, визнання позову відповідачем у справі, в якій особу представляє її законний представник, якщо його дії суперечать інтересам особи, яку він представляє.

3.9. Мирова угода

Мирова угода – це письмова домовленість сторін судового процесу, що укладається ними з метою мирного врегулювання спору на підставі взаємних поступок і має стосуватися лише прав та обов'язків сторін.

Порядок укладення мирової угоди:

1) сторони можуть укласти мирову угоду і повідомити про це суд, зробивши спільну письмову заяву, на будь-якій стадії судового процесу;

2) укладена сторонами мирова угода затверджується ухвалою суду, в резолютивній частині якої зазначаються умови угоди. Затверджуючи

мирову угоду, суд цією ж ухвалою одночасно закриває провадження у справі;

3) виконання мирової угоди здійснюється особами, які її уклали в порядку і в строки, передбачені цією угодою. Ухвала про затвердження мирової угоди є виконавчим документом та має відповідати вимогам до виконавчого документа.

Суд відмовляє у затвердженні мирової угоди:

- 1) якщо умови мирової угоди суперечать закону;
- 2) якщо умови угоди порушують права чи охоронювані законом інтереси інших осіб;
- 3) якщо умови угоди є невиконуваними;
- 4) одну зі сторін мирової угоди представляє її законний представник, дії якого суперечать інтересам особи, яку він представляє.

Особливості розподілу судових витрат в разі укладення мирової угоди, визнання позову відповідачем, відмови позивача від позову:

Ч. 1 ст. 142 ЦПК України – у разі укладення мирової угоди до прийняття рішення у справі судом першої інстанції, відмови позивача від позову, визнання позову відповідачем до початку розгляду справи по суті, суд у відповідній ухвалі чи рішенні у порядку встановленому законом, вирішує питання про повернення позивачу з державного бюджету 50 відсотків судового збору, сплаченого при поданні позову.

Тема 4. Судові рішення

Судові рішення – це акти суду, пов'язані із розглядом конкретної цивільної справи.

Види судових рішень (ст. 258 ЦПК України):

- *ухвали* – це судові рішення, якими вирішуються процедурні питання, пов'язані з рухом справи в суді першої інстанції, клопотання та заяви учасників справи, питання про відкладення розгляду справи, оголошення перерви, зупинення або закриття провадження у справі, залишення заяви без розгляду, а також в інших випадках, встановлених ЦПК України.

- *рішення суду* – це акт суду I інстанції; процесуальний акт, документ, який ґрунтується на встановлених судом протягом розгляду фактах, яким вирішується по суті вимога заінтересованої особи про захист прав, свобод чи інтересів у порядку позовного провадження або вимоги, спрямовані на захист охоронюваних законом інтересів в порядку окремого провадження. Ухвалюється іменем України негайно після закінчення судового розгляду, чим і закінчується розгляд справи в суді першої інстанції.

- *судовий наказ* – це особлива форма судового рішення, що видається судом за результатами розгляду вимог, передбачених ст. 161 ЦПК України.

- *постанова* – це вид судового рішення, яке ухвалюється іменем України негайно після закінчення судового розгляду, який відбувається в апеляційному та касаційному порядку. Приймаються іменем України негайно після закінчення судового розгляду, який відбувався в апеляційному або касаційному порядку.

Складові частини рішення суду:

- вступна;
- описова;
- мотивувальна;
- резолютивна.

Для забезпечення стабільності та обов'язковості судового рішення, воно повинно відповідати певним вимогам:

- ✓ законності;
- ✓ обґрунтованості;
- ✓ справедливості;
- ✓ визначеності;
- ✓ повноті;
- ✓ безумовності;
- ✓ дотримання процесуальної форми щодо: а) процедури ухвалення; б) проголошення; в) змісту.

Основними вимогами є:

- законність:
 - рішення ухвалене судом, відповідно до норм матеріального права із дотриманням норм процесуального права;
 - судові рішення має відповідати завданню цивільного судочинства, визначеному ЦПК України.
- обґрунтованість: рішення, ухвалене на підставі повно і всебічно з'ясованих обставин, на які сторони посилаються як на підставу своїх вимог і заперечень, підтверджених тими доказами, які були досліджені в судовому засіданні.

Тема 5. Апеляційне провадження

Апеляційне провадження – це перегляд судом апеляційної інстанції судових рішень, ухвалених місцевими судами, які знаходяться у межах відповідного апеляційного округу (території, на яку поширюються повноваження відповідного апеляційного суду), на підставі поданої учасниками справи або особами, які не брали участь у справі, якщо суд вирішив питання про їх права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, апеляційної скарги.

Право на апеляційне оскарження мають:

- учасники справи;
- особи, які не брали участі у справі, але суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки.

Апеляційна скарга може бути подана:

- *на рішення суду* – протягом *30 днів* з дня його проголошення або з дня складання (вручення) повного тексту;
- *на ухвалу суду* (перелік ухвал, які підлягають апеляційному оскарженню окремо від рішення суду, визначений ч. 1 ст. 353 ЦПК України) – протягом *15 днів* з дня її проголошення або з дня складання (вручення) повного тексту.

✚ Строк на апеляційне оскарження може бути поновлений в разі пропуску його з поважних причин.

Порядок подання апеляційної скарги:

- ✓ у письмовій формі;
- ✓ безпосередньо до суду апеляційної інстанції;
- ✓ зміст визначений ст. 356 ЦПК України.

Суд апеляційної інстанції переглядає справу за наявними в ній доказами та перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів та вимог апеляційної скарги.

Апеляційна скарга на рішення суду має бути розглянута протягом *60 днів* із дня постановлення ухвали про відкриття апеляційного провадження, а *апеляційна скарга на ухвалу суду першої інстанції* – протягом *30 днів* з дня постановлення ухвали про відкриття апеляційного провадження.

Тема 6. Касаційне провадження

Касаційне провадження – це перегляд судових рішень судів першої інстанції, після їх перегляду судом апеляційної інстанції, а також судових рішень судів апеляційної інстанції, які набрали законної сили, судом касаційної інстанції за касаційною скаргою учасників справи, а також осіб, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їх права, свободи, інтереси та (або) обов'язки.

Судом касаційної інстанції є *Верховний Суд*.

Підставами касаційного оскарження є *неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права*.

Касаційна скарга на судові рішення подається протягом *30 днів* з дня його проголошення безпосередньо до суду касаційної інстанції.

Касаційна скарга *на судові рішення* має бути розглянута протягом *60 днів*, а *на ухвали* протягом *30 днів* з дня постановлення ухвали про відкриття касаційного провадження у справі.

Тема 7. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами

- *Нововиявлені обставини* – це юридичні факти, які мають істотне значення для розгляду справи та існувати на час розгляду справи, але не були і не могли бути відомі заявнику, а також обставини, які

виникли після набрання судовим рішенням законної сили та віднесені законом до нововиявлених обставин.

- *Виключні обставини* – це юридичні факти, які мають істотне значення для розгляду справи, виникли після розгляду справи і пов'язані із встановленням КСУ неконституційності (конституційності) нормативно-правового акту, який був застосований або незастосований судом при вирішенні справи або у зв'язку із порушенням Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні даної справи судом чи у випадку встановлення вироком суду вини судді у вчиненні злочину, внаслідок якого було ухвалено рішення.

Підстави для перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами (ч. 2 ст. 423 ЦПК України):

- 1) істотні для справи обставини, що не були встановлені судом та не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду справи;
- 2) встановлений вироком або ухвалою про закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності, що набрали законної сили, факт надання завідомо неправдивого висновку експерта, завідомо неправдивих показань свідка, завідомо неправильного перекладу, фальшивості письмових, речових чи електронних доказів, що призвели до ухвалення незаконного рішення у даній справі;
- 3) скасування судового рішення, яке стало підставою для ухвалення судового рішення, що підлягає перегляду.

Підстави для перегляду судового рішення за виключними підставами (ч. 3 ст. 423 ЦПК України):

- 1) встановлена Конституційним Судом України неконституційність (конституційність) закону, іншого правового акту чи їх окремого положення, застосованого (не застосованого) судом при вирішенні справи, якщо рішення суду ще не виконане;
- 2) встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні даної справи судом;
- 3) встановлення вироком суду, що набрав законної сили, вини судді у вчиненні злочину, внаслідок якого було ухвалено судове рішення.

ВАЖЛИВО!!!

- *Не є підставою для перегляду рішення суду за нововиявленими обставинами:*
- 1) переоцінка доказів, оцінених судом у процесі розгляду справи;
- 2) докази, які не оцінювалися судом, стосовно обставин, що були встановлені судом.

Особливості:

- 1) перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами є особливим видом провадження у цивільному судочинстві;
- 2) на відміну від перегляду рішень в апеляційному або касаційному порядку, де підставою є порушення вимог законності та (або) обґрунтованості при ухваленні рішення, підставою перегляду за нововиявленими або виключними обставинами є те, що на момент ухвалення рішення суд не мав можливості врахувати істотну обставину, яка могла суттєво вплинути на вирішення справи, оскільки учасники справи не знали про неї та, відповідно, не могли надати суду дані про неї. Тобто, перегляд справи за нововиявленими або виключними обставинами має на меті не усунення судових помилок, а лише перегляд вже розглянутої справи з урахуванням обставини, про існування якої стало відомо вже після ухвалення судового рішення;
- 3) при перегляді судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами суд не може виходити за межі тих вимог, які були предметом розгляду при ухваленні судового рішення, яке переглядається, розглядати інші вимоги або інші підстави позову;
- 4) об'єктами перегляду за нововиявленими або виключними обставинами може бути рішення, постанова або ухвала суду, якими закінчено розгляд справи, що набрали законної сили;
- 5) строки подання заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами встановлено ст. 424 ЦПК України;
- 6) зміст заяви про перегляд за нововиявленими або виключними обставинами визначено ст. 426 ЦПК України;
- 7) підсудність справ визначена ст. 425 ЦПК України;
- 8) заява про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами розглядається судом протягом 30 днів з дня відкриття провадження у справі;
- 9) справа розглядається судом за правилами, встановленими ЦПК України, для провадження у суді тієї інстанції, яка здійснює перегляд (у суді першої інстанції розглядається у порядку спрощеного позовного провадження);
- 10) судові рішення, ухвалені за результатами перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами, може бути переглянуте на загальних підставах.

Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Цивільний процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n6136>
2. Закон України «Про судоустрій та статус суддів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
3. Закон України «Про судовий збір». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text>
4. Практикум з цивільного процесу України: Навчальний посібник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів. За заг. ред. Н. В. Василюки, Ю. Д. Притики. Київ : ВД «Дакор», 2018. 332 с.
5. Цивільний процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар /за загальною редакцією Василюки Н.В., Гулька Б.І., Кота О.О. Київ: ВД «Дакор», 2021. 1028 с.
6. Ясинок М.М. Цивільне процесуальне право України. Том 1. Підручник. Алерта. 2021. 330 с.
7. Ясинок М.М. Цивільне процесуальне право України. Том 2. Підручник. Алерта. 2021. 572 с.
8. Ізарова І.О. Цивільний процес України: навчальний посібник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів. І. Ізарова, Р. Ханік-Посполітак. Київ, 2018. 275 с.
9. Курс цивільного процесу: підручник. В.В. Комаров, В.А. Бігун, В.В. Баранкова та інші. Харків, 2011. 1352 с.
10. Васильєв С.В. Цивільний процес: підручник. Київ, 2019. 506 с.
11. Васильєв С.В. Джерела цивільного процесуального права України: традиції й інновації: монографія. Харків, 2013. 432 с.
12. Цивільний процес України: підручник. За ред. В.О. Кучера. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 768 с.
13. Штефан М.Й. Цивільне процесуальне право України: підручний. Київ, 2005. 624 с.
14. Цивільний процес: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти: К.В. Гусаров, М.В. Жушман, С.О. Кравцов та ін. Харків, 2017. 234 с.
15. Практикум з цивільного процесуального права України: навч. посібник для студентів юрид. спец. ВНЗ. За заг. ред. І.С. Ярошенко. Київ, 2016. 347 с.
16. Цивільний процесуальний кодекс України: наук.-практ. коментар. За заг. ред. М.М. Ясинка. Київ, 2018. 602 с.

Додаткові:

1. Василюка Н.В., Гансецька В.В. Форми врегулювання цивільно-правових спорів: міжнародні та національні стандарти. Підприємство, господарство і право. №6, 2020. С. 16 – 20.
2. Василюка Н.В., Притика Ю.Д. Розвиток приватних засад в цивільному процесі. Право України. № 2. 2019. С. 162-174.
3. Грабовська О.О. Доказування у цивільному процесі України: проблеми теорії і практики: монографія. Київ, 2016. 504 с.
4. Гусаров К.В. Перегляд судових рішень в апеляційному та касаційному порядках: монографія. Харків, 2016. 200 с.
5. Гусаров К.В. Законодавчі ініціативи змін апеляційного провадження цивільного судочинства: основні новели. Право України. 2017. № 8. С. 76-83

6. Гузе К.А. Представництво прокурором інтересів громадянина або держави в суді: монографія. Харків, 2016. 200 с.
7. Захарова О.С. Цивільні процесуальні відносини в системі правових відносин в Україні. Вісник Академії адвокатури України. № 2(33). 2015. С. 34-41
8. Захарова О.С. Відновлення втраченого провадження: порівняльний огляд процесуального законодавства. National law journal: theory and practice. 2016. № 6. С. 116
9. Ізарова І.О. Реформа цивільного процесу в Україні: новели позовного провадження. Право України. № 8. 2017. С. 33-44
10. Ізарова І., Притика Ю. Спрощене позовне провадження цивільного судочинства України: виклики першого року застосування в судовій практиці. Проблеми законності. № 145. 2019. С. 51-67
11. Кіреєва Н.О. Строк апеляційного оскарження судових рішень: проблемні питання. Теоретичні та практичні проблеми держави і права України та країн Європейського Союзу: збірник наукових праць, присвячений пам'яті професора В.П. Пастухова. 2017. С. 312-315
12. Притика Ю.Д. Запровадження інституту медіації в Україні: передумови й перспективи правового регулювання. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. Вип. 1. Том. 2. С. 14-16
13. Саленко О.В. Судове адміністрування в Україні через призму міжнародних стандартів. Науково-практичний фаховий збірник наукових праць «Прикарпатський юридичний вісник». 2017. № 3. С. 127-133
14. Шурина О., Петрик С. Особливості розгляду і вирішення індивідуальних трудових спорів в порядку цивільного судочинства. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 11. С. 41-44
15. Шурина О. Інститут забезпечення позову: теоретичні та практичні проблеми реалізації. Прикарпатський юридичний вісник. 2018. Вип. 1 (22). С. 177-180
16. Терех О.А. Альтернативні способи розв'язання трудових спорів: практика України та ЄС. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Юридичні науки). 2020. № 2 (113). С. 61-66
17. Доступ до правосуддя в умовах сталого розвитку: до 30-річчя незалежності України. За заг. ред. Ю. Притики та І. Ізарової. Київ. Дакор, 2021. 400 с.

Перелік інтернет-посилань:

1. Єдиний реєстр судових рішень <http://reyestr.court.gov.ua/>
2. Рішення Європейського суду з прав людини https://minjust.gov.ua/cat_9329
3. Акти Конституційного Суду України <http://www.ccu.gov.ua/storinka/akty-ksu>
4. Розгляд справ Великою палатою Верховного Суду
5. Судова статистика https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/

Питання на іспит з ЦПУ ФПК (II семестр 2023/2024)

1. Поняття, ознаки, зміст позовного провадження.
2. Категорії справ, що розглядаються та вирішуються судами в порядку спрощеного позовного провадження.
3. Поняття позову та його елементи.
4. Право на пред'явлення позову. Передумови права на пред'явлення позову.
5. Класифікація позовів.
6. Поняття забезпечення позову та способи забезпечення позову.
7. Зміст заяви про забезпечення позову.
8. Підстави та правила забезпечення позову.
9. Скасування заходів забезпечення позову та відшкодування збитків, заподіяних забезпеченням позову.
10. Поняття, зміст та мета зустрічного забезпечення позову.
11. Письмові заяви учасників справи.
12. Форма і зміст позовної заяви.
13. Процесуальний порядок відкриття провадження у справі.
14. Підстави залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви.
15. Підстави відмови у відкритті провадження у справі.
16. Об'єднання та роз'єднання позовів.
17. Поняття зустрічного позову та процесуальний порядок його подання.
18. Підготовче провадження як стадія цивільного судочинства.
19. Завдання, строки та порядок проведення підготовчого засідання.
20. Судові рішення у підготовчому засіданні.
21. Врегулювання спору за участю судді.
22. Процесуальний порядок відмови позивача від позову.
23. Поняття та порядок укладання мирової угоди.
24. Поняття та значення стадії розгляду справи по суті.
25. Основні етапи розгляду справи по суті.
26. Судове засідання та режим його проведення.
27. Фіксування цивільного процесу.
28. Зупинення і закриття провадження у справі. Залишення позову без розгляду.
29. Загальна характеристика розгляду справ в порядку спрощеного позовного провадження.
30. Загальна характеристика заочного розгляду справи.
31. Поняття, сутність, ознаки судового рішення.
32. Види судових рішень.
33. Ухвала суду як вид судового рішення: поняття, зміст та види.

34. Постанова суду як вид судового рішення: поняття та зміст, порядок прийняття.
35. Судовий наказ як особлива форма судового рішення: поняття, зміст, порядок видачі.
36. Окрема ухвала: поняття, зміст, порядок та підстави постановлення.
37. Рішення суду як вид судового рішення: поняття, класифікація, порядок ухвалення.
38. Правова природа заочного рішення та його ознаки.
39. Порядок перегляду заочного рішення.
40. Зміст рішення суду.
41. Вимоги, які ставляться до рішення суду. Характеристика законності та обґрунтованості.
42. Характеристика способів усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив.
43. Процесуальний порядок подання та розгляду заяви про роз'яснення судового рішення.
44. Додаткове рішення суду, підстави та процесуальний порядок ухвалення.
45. виправлення опісок та арифметичних помилок у судовому рішенні.
46. Поняття законної сили рішення суду та його правові наслідки. Порядок набрання рішенням суду законної сили.
47. Поняття та ознаки апеляційного провадження. Підстави для апеляційного перегляду справи. Порядок звернення до суду апеляційної інстанції.
48. Право апеляційного оскарження.
49. Форма та зміст апеляційної скарги.
50. Процесуальний порядок відкриття апеляційного провадження.
51. Підстави для залишення апеляційної скарги без руху, повернення апеляційної скарги.
52. Підстави для відмови у відкритті апеляційного провадження.
53. Стадії апеляційного розгляду.
54. Межі розгляду справи судом апеляційної інстанції.
55. Повноваження суду апеляційної інстанції.
56. Порядок прийняття постанови судом апеляційної інстанції.
57. Зміст постанови суду апеляційної інстанції.
58. Поняття та ознаки касаційного провадження.
59. Підстави для касаційного перегляду справи.
60. Право касаційного оскарження.
61. Форма і зміст касаційної скарги.
62. Порядок звернення до суду касаційної інстанції.
63. Межі розгляду справи судом касаційної інстанції.

64. Процесуальний порядок відкриття касаційного провадження.
65. Підстави для залишення касаційної скарги без руху, повернення касаційної скарги.
66. Підстави для відмови у відкритті касаційного провадження.
67. Стадії (порядок) розгляду справи в касаційному порядку.
68. Підготовка справи до касаційного розгляду.
69. Межі розгляду справи судом касаційної інстанції.
70. Повноваження суду касаційної інстанції.
71. Порядок прийняття постанови судом касаційної інстанції.
72. Зміст постанови суду касаційної інстанції.
73. Поняття нововиявлених обставин як підстав для перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами.
74. Поняття виключних обставин як підстав для перегляду судових рішень у зв'язку з виключними обставинами.
75. Підстави та порядок перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.
76. Форма і зміст заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.